

ampak očitno pred zbranim narodom je izrazil notranji čut svojega plemenitega srca do onega, ki mu je podajal prve nauke.

Ta dogodba pa tudi nam moléé kaže, s kakšnim delovanjem se doseže tako odlikovanje.

Vi, neprijatelji šole in učiteljstva, posnemajte ta vzgled in priznajte učitelju to, kar mu gre! Opustite nepotrebno pretiravanje bremen, ki davkoplačevalcu ne koristi prav nič, pač pa ovira vzgojo in pouk. Odpravljajte raje prestopke posameznikov brez namigavanja na ves stan ter sploh delujte v to, da napredujemo vsopredno z drugimi narodi, ker drugače je narodna smrt neizogibna. Podpirajte trudeče se in vse dobro hoteče učiteljstvo, da ne bode imelo samo posameznih prijateljev na svoji strani, ne častne manjšine ali večine, ampak ves narod. Ko zavlada taka neprodorna sloga med učiteljem in narodom, bo slednji, če že ne z veseljem, vsaj z zavestjo, da podpira dobro, koristno in potrebno stvar, dajal potrebščine za šolstvo brez zle volje, kar se že v mnogih krajih godi. In ko se bode to vse z lahkim, zadovoljnim srcem v večji meri skladalo, tudi narodnim zastopnikom ne bodo srca krvavela, ko bodo vlagali kvas učiteljskemu kruhu.

Moč, materijal in propali dijaki.

Gestokrat imenuje današnji svet nas, ki smo se posvetili učiteljskemu stanu, „moči“ in še celo v uradnih odredbah se poslužujejo večinoma le izraza „učna moč“ namesto učitelj. Ta naj-novejši izraz je izrodek realističnega toka sedanjosti.

Fizikalni pojem „moč“ ima v mehaniki veliko ulogo in v industriji so „parne in konjske moči“ velikanske važnosti. Ta stroj deluje s 50, drugi s 100 konjskimi močmi in potem takem bi tudi lahko rekli, ta šola deluje z 3, ta s 4, ona s 5 i. t. d. „učnimi močmi“. Zato tudi ni prav nič čudnega, če pravimo, na tej ali onej šoli manjka jedna učna moč, ali še celo, da je jedna učna moč — umrla. Žalibog, umrje res marsikatera učna moč zaradi prenapornega delovanja in zaradi preslabe in prepichele hrane prej kakor učitelj sam. Ta še tava pod solncem kakor nekaka senca, ali moč njegova, njegov duh je onemogel. Njemu samemu pa ne preostaje drugega, kakor gola zavest, da je žrtvoval svojo „moč“ za blagor človeštva — ker je bil preslabo plačan za svoje trudapolno delovanje.

Poleg izraza „učna moč“ poslužujejo se naši predstojniki — posebno nadzorniki — prav radi izraza „učni materijal“. Seveda! Iz peščene jame dobivamo pesek, iz kamnoloma kamenje, iz opekarne opeko kot zidovo (stavbenski materijal) — potemtakem prihaja iz uč-

teljišča učiteljski materijal. Res lep izraz, ki ne dela časti našemu stanu in tudi ne tistim, ki se v svoji oholosti poslužujejo takega izraza. Izraz „moč“ je smešen, a izraz „materijal“ je pa naravnost žaljiv.

Kakšen ugled mora imeti učitelj na merodajnem mestu, ako ga smatrajo za „materijal“. Mlade kandidate na učiteljišču pitajo z idealizmom, in kot navdušeni gojitelji narodnega naobraženja stopajo v praktično življenje, in potem so priprosti — „materijal“.

Ali se je že kedaj slišalo in pisalo: „uradniške moči“ in „uradniški materijal?“ — Razni zavodi odgajajo uradnike, a gotovo ne „uradniški materijal“; ravno tako nalaga se marsikaj uradnikom, a nikdar ne „uradniškimi močmi“. Seveda, kaj takega bi se uradniškemu stanu smešno dozdevalo, osobito to — degradovanje!

Kaj pa pri duhovskem stanu! Kdo bi se upal pisariti in dekretovati: „župniški“ ali „katehetski materijal!“

In kaj pa v vojaških krogih? — Da bi se o vojaki govorelo in rekalo, ali celo pisarilo „častniški materijal!“ Na to se niti ne sme misliti! A pri učitelju? — Najnovejši izrodek puhle domišljavosti naših „prijateljev“ je pa izraz „propali dijaki“, s katerim obkladajo nas uboge „učne moči“. Ta izraz se je nekako umetno zanesel najprvo v našo deželno zbornico in sicer od mož, ki niso nikdar pokusili grenkega učiteljskega kruha ter nikdar videli učiteljišča od znotraj — bodisi kot gojenci učiteljišča, ali kot profesorji učiteljišča. In še celo v okrajne konferencije se je ta sramotilen izraz zanesel. Čemu to? Res je sicer, da marsikoga prisilijo slabi redi iz latinščine ali grščine opustiti gimnazijo, ali zastran tega, če je stopil dotičnik na učiteljišče, še vendar ni „propali dijak“, če je dovršil svoje študije. Glavni vzrok, da marsikdo stopi v učiteljišče, je pa revščina, ker tu pride poprej do koščka kruha. Da bi pa pri sedanjih naših nizkih plačah gimnazijski ali realski odličnjaki prestopali na učiteljišče, o tem še misliti ni. Slabe plače so tudi čestokrat vzrok, da marsikdo nima veselja do poklica, čeprav se je pri izstopu iz učiteljišča veselil učiteljskega stanu. Torej, plačajte nas, kakor se spodobi in potem gotovo ne boste imeli prilike, nas nazivljati s propalimi dijaki. Vse meščanske šole, ali pripravljalni tečaji ne pomagajo tu čisto nič, ampak jedino le denar — poštene učiteljske plače. —

Kako lepo bi bilo, ako bi mi uboge „učne moči“, pomilovanja vredni „učiteljski materijal“ ter zaničevani „propali dijaki“ postali to, kar smo prej bili, namreč — učitelji (ce). Več nočemo biti! Izumitelju „močij“, „materijala“ in „propalih dijakov“ pa — urnebesni pereat! Motečemu se uradniškemu „štilu“ pa naše — pomilovanje!